

ЗВІТ

про роботу Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України у 2016 р.

I. Організаційна діяльність

Станом на січень 2016 р. до складу Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України входило 59 осіб. Протягом року до Спілки було прийнято 8 осіб. Виведено із складу Спілки 1 особу (за фактом смерті).

Протягом 2016 р. було проведено 7 засідань Правління ЧОО НСКУ, на яких, зокрема, йшлося про делегування голови правління Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України О.Б. Коваленка до участі в установчих зборах Громадської ради при Чернігівській облдержадміністрації (січень 2016 р.); нагородження грамотами Правління ЧОО НСКУ Центру педагогічної спадщини С.Ф. Русової Ріпкінської гімназії з нагоди 160-ї річниці від дня народження С.Ф. Русової, колектив Чернігівського обласного історичного музею імені В.В. Тарновського, Чернігівську обласну організацію Українського товариства охорони пам'яток історії та культури (березень 2016 р.); прийняття нових членів до ЧОО НСКУ (квітень 2016 р.); подання до Правління НСКУ щодо нагородження Грамотою Національної спілки краєзнавців України за багаторічну сумлінну краєзнавчу працю та в зв'язку з ювілеями С.О. Половникової, В.М. Леуса, А.М. Федірка, В.М. Сапона (травень 2016 р.); пропозиції щодо перейменування вулиць у Чернігові згідно із Законом України «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» (червень 2016 р.); клопотання щодо призначення членам НСКУ – ветеранам краєзнавчого руху стипендій Чернігівської обласної державної адміністрації на 2017 р. (жовтень 2016 р.); про скликання IV позачергової конференції

Чернігівської обласної організації Національної спілки краєзнавців України (грудень 2016 р.).

За поданням Правління ЧОО НСКУ в 2016 р. відомі краєзнавці Л.П. Линюк (Чернігів) та І.Я. Каганова (Чернігів) одержували стипендії Чернігівської обласної державної адміністрації.

У 2016 рр. було створено осередки ЧОО НСКУ у Куликівському та Ічнянському районах Чернігівської області.

У грудні 2016 р. відбулася V позачергова конференція ЧОО НСКУ, на якій обговорено зміни до Статуту НСКУ й обрано делегатів на VI з'їзд Національної спілки краєзнавців України.

II. Науково-дослідна робота

Протягом року Чернігівська обласна організація НСКУ виступила співорганізатором низки наукових конференцій:

- круглого столу «Софії Русовій присвячується (до 160-річчя від дня народження)» (лютий 2016, м. Чернігів);
- Міжнародної наукової конференції XIII Болховитіновські читання (травень 2016, м. Чернігів);
- Першої Куликівської районної краєзнавчої конференції (червень 2016, смт Куликівка – с. Ковчин);
- круглого столу «Селянський спротив більшовицькій трансформації українського села у 30-х рр. ХХ ст.» (червень 2016, м. Чернігів);
- науково-практичної конференції «Краєзнавча діяльність бібліотек Чернігівщини», присвяченої 25-річчю проголошення незалежності України (серпень 2016, м. Чернігів – смт Седнів);
- V Качанівських читань «Палацово-паркові комплекси України: вивчення, охорона, збереження та використання» (вересень 2016, с. Качанівка);
- IV Спаських читань (вересень 2016, м. Ніжин – м. Батурин);

- круглого столу «Я не боюсь тюрми і ката», присвячений 180-річчю від дня народження видатного українського письменника, перекладача, видавця, педагога та громадського діяча другої половини ХІХ ст. О.Я. Кониського (вересень 2016, м. Чернігів);
- Третьої Чернігівської обласної історико-краєзнавчої конференції учнівської молоді, присвяченої 150-річчю від дня народження М. С. Грушевського (жовтень 2016, м. Чернігів);
- круглого столу до 40-річчя створення Української гельсінської групи (жовтень 2016, м. Чернігів)
- круглого столу «Проблеми дослідження та написання історії населених пунктів Чернігово-Сіверщини: обмін досвідом» (листопад 2016, м. Чернігів);
- ХІV Батуринських читань, присвячених 340-й річниці з дня об'єднання України під владою гетьмана І. Самойловича (листопад 2016, м. Батурин);
- наукової конференції «Чернігівський історичний музей імені В.В. Тарновського: історія, колекції, співробітники» до 120-річчя заснування (листопад 2016, м. Чернігів);
- Четвертих Любецьких історичних читань, присвячених 1000-літтю Любецької битви 1016 р. (грудень 2016, м. Чернігів – смт Любеч);
- Четвертих Самоквасівських читань, присвячених 140-річчю від дня народження археолога П.І. Смолічева (грудень 2016, м. Чернігів).

Протягом 2016 р. на засіданнях Спеціалізованої вченої ради К 79.053.01 у Чернігівському національному педагогічному університеті імені Т.Г. Шевченка були захищені кандидатські дисертації з історії краю:

Попружна А.В. «Поховальна культура козацької старшини другої половини ХVІІ–ХVІІІ ст.»;

4
Токарев С.А. «Козацька старшина Ніжинського полку у другій половині XVII–XVIII ст.»;

Торубара А.О. «Ніжинський юридичний ліцей в освітньому просторі, науковому та соціокультурному житті України (1840–1875 рр.)».

Члени ЧОО НСКУ брали безпосередню участь у підготовці чергових томів науково-документального серіалу «Реабілітовані історією», а також «Зводу пам'яток історії та культури України» по Чернігівській області. Куликівський осередок ЧОО НСК України започаткував видання «Куликівського краєзнавчого вісника».

III. Просвітницька діяльність

Протягом 2016 р. за участі членів ЧОО НСКУ було проведено 14 засідань клубу «Краєзнавець», що діє на базі Чернігівської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В.Г. Короленка. На засіданнях клубу «Краєзнавець», а також у Чернігівському обласному історичному музеї імені В.В. Тарновського було презентовано нові краєзнавчі видання:

- 17-й випуск збірника наукових праць «Скарбниця української культури»;
- книгу О.М. Бондаря «Планувально-топографічна структура Дягови за доби середньовіччя та модерного часу» та путівник «Подорож козацьким Черніговом XVII–XVIII ст.»;
- книгу В.Зайченко «Олешня – село гочарів»;
- книгу «Служити народу – найвища честь» про українських дипломатів – уродженців Чернігівщини;
- «Книгу пам'яті селища Радуль Ріпкинського району Чернігівської області» (автор-упорядник Олександр Асадчев);
- «Літопис доль та днів минулих» з історії Чернігівського району;
- збірник документів і фотоматеріалів «Церковно-визвольний рух на Чернігівщині у 1920-х роках» (упоряд. В. Моренець);

- книгу Л. Котової «Життя за покликанням»: до 100-річчя відомого чернігівського журналіста В. Котова;
- книгу С. Горобця і С. Бутка «Хроніки війни більшовиків з українським народом. Голодомор 1932–1933 років на Чернігівщині: виконавці злочину»;
- книгу В. Гаркавого та А. Федірка «Крізь минуле та сучасне до майбутнього!» (Новгород-Сіверська жіноча гімназія (1875-2015pp.))»;
- перший випуск Чернігівського тому «Зводу пам'яток історії та культури України», присвячений історико-культурній спадщині Чернігівського району.

Члени ЧОО НСКУ також підготували тематичні виставки у музеях області:

- «Нові археологічні дослідження на Чернігівщині» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В.Тарновського*);
- «У житті та смерті вони назавжди з нами. Тліном не взялось...» до Міжнародного Дня пам'яті жертв Голокосту (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Крути. 29 січня 1918 року», до 98-ї річниці бою під Крутами (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Пограбування по-радянському (до 80-річчя ліквідації Всесоюзного об'єднання "Торгсин")» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Люди Майдану» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Історія війни за незалежність. Донбас» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Лиш пам'ять, лиш пам'ять усе пам'ятає» до 30-річчя Чорнобильської катастрофи (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);

- «Іноземні нагороди XVIII–XX століть з колекції Чернігівського історичного музею імені В.В. Тарновського» до Міжнародного дня музеїв (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Шкідливе задоволення» (з історії тютюнопаління) (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Першому чернігівському стародруку 370 років» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Білоруси з Україною в серці» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Андрій Лизогуб – художник-аматор» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Чернігівщина у період Другої світової війни. 1941 р.» (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Чернігівщина у житті Михайла Грушевського» до 150-річчя від дня народження Михайла Грушевського (*Чернігівський обласний історичний музей імені В.В. Тарновського*);
- «Жіночність очима художників» (*Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана*);
- «Корюківська трагедія. 1 березня 1943 року» (*Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана*);
- «Заповіт Леоніда Могучова» (*Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана*);
- Міні-виставка писанок (*Чернігівський обласний музей імені Г. Галагана*);
- «Україна – європейська держава» (*Чернігівський обласний музей імені Г. Галагана*);
- «Седнів у творчості вітчизняних художників XX–XXI ст.» (*Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана*);
- «Війна очима героїв» (*Чернігівський обласний музей ім. Г. Галагана*);
- «А сама живу як заворожена» (*Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана*);

- «Автентична Чернігівщина» (Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана);
- «Традиції та новації в графіці Г. Якутовича» (Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана);
- «Джойнт і єврейський народ» (Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана);
- «Чернігівський слід на паризькому Монпарнасі» до 115 річниці з дня народження О. Савченко-Більського (Чернігівський обласний художній музей імені Г. Галагана);
- «Гетьман І.Мазепа – об'єднувач українських земель» до дня Соборності України (віртуальна виставка) (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Своїм життям творили Україну» (із залученням колекції картин художника В.М.Березового) до 377-ї річниці з дня народження гетьмана І. Мазепа (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Василь Петрович Кочубей – останній власник батуринської садиби Кочубеїв» до 120-ї річниці від дня обрання на посаду предводителя дворянства Глухівського повіту (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Батурин на поштових листівках початку ХХ ст.» до Дня пам'яток історії та культури (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Український Златоуст Димитрій Ростовський» до Дня Хрещення Київської Русі (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Вічна пісня барв і кольорів» до Козацького свята в Батурині (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця» із залученням експонатів з Коноптоського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського);

- «З Україною у серці» до Дня Державного Прапора України (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Історія збережена землею» до Дня археолога (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Живи Вкраїно, процвітай!» (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Реквієм» до Дня пам'яті Батурина (Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»);
- «Вишивка Новгород-Сіверщини – минуле та сучасне» (Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»);
- «Чернігово-Сіверське різьблення» до 75-річчя майстра народної творчості А. Колошина (Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»);
- «Писанка Чернігово-Сіверщини» (Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»);
- «Новгород-Сіверський 100 років тому» (Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник «Слово о полку Ігоревім»).

У друкованих та електронних ЗМІ з метою пропаганди історико-культурної спадщини Чернігівщини протягом 2016 р. виступили члени Спілки О.Б. Коваленко, Т.П. Демченко, Н.М. Дмитренко, С.Ю. Зозуля, О.Я. Рахно, О.І. Крук, С.Л. Лаєвський, О.М. Ляшев, В.М. Михайленко, С.О. Павленко, С.О. Половникова, Н.Б. Реброва, В.М. Сапон, А.Л. Курданов, А.М. Федірко, О.П. Радченко, А.А. Федорченко.

ЧОО НСКУ плідно співробітничав з Чернігівським національним педагогічним університетом імені Т.Г. Шевченка, Ніжинським державним університетом імені М.В. Гоголя, Чернігівським обласним історичним музеєм імені В.В. Тарновського, Чернігівським обласним художнім музеєм

імені Г.П. Галагана, Національним історико-культурним заповідником «Гетьманська столиця», Національним історико-архітектурним заповідником «Чернігів стародавній», Новгород-Сіверським історико-культурним музеєм-заповідником «Слово о полку Ігоревім», Історико-археологічним музейним комплексом «Древній Любеч».

З ініціативи членів Чернігівського районного осередку ЧОО НСК України у смт Седневі було облаштовано музейну вуличку просто неба біля Георгіївської церкви, а також встановлені банери «Седнів у кіно», «Седнів на картинах художників». Інформаційні стенди та меморіальні дошки, які розповідають про події минулого та видатних земляків, було встановлено у смт Гончарівському, Седневі, Михайло-Коцюбинському, сс. Анісові, Андріївці, Боромиках, Дніпровському, Ладинці, Москалях, Пісках, Шестовиці.

IV. Видавнича справа

Протягом 2016 р. було видано низку книг і буклетів місцевих авторів з історії краю:

1. Бжеський Р. Прелюдія поступу: (вестниківський доробок 1924–1934 рр.) / Роман Бжеський ; [упоряд. В. Бойко, Т. Демченко]. – К.: Темпора, 2016. – 472 с.

2. Бібліотеки Чернігівщини в цифрах: стат. зб. (2014–2015 рр.) / Чернігів. ОУНБ ім. В.Г. Короленка; [упоряд. П. Грищенко, Ю. Самойленко]. – Чернігів, 2016. – 16 с.

3. Благовіщенський собор: (до 300-річчя від часу завершення будівництва) [підгот.: Л.Г. Гусєва, В.М. Фінкельштерн]. – Ніжин, 2016. – 1 розг. л. : іл. – (Ніжин. Святині).

4. Бондар О.М. Планувально-топографічна структура Дягови [Менського району] за доби середньовіччя та модерного часу / О. Бондар. – Чернігів : Лозовий В. М., 2016. – 23 с. : іл.

5. Брик О.Г. На варті життя і здоров'я. Чернігівській обласній лікарні – 65 / О. Брик, М. Романюк, О. Петрик. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 239 с. : іл.
6. Гаркавий В. Кризь минуле та сучасне до майбутнього: Новгород-Сіверська жіноча гімназія (1875–2015) / В. Гаркавий, А. Федірко. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2016. – 348 с. : іл.
7. Горобець С.М. Нарис історії села Петрушин. XVII століття / С. Горобець. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 195 с.
8. Горобець С. Хроніки війни більшовиків з українським народом: Голодомор 1932-1933 років на Чернігівщині: виконавці злочину / С. Горобець, Сергій Бутко ; відп. ред. А. Курданов. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 184 с.
9. Григорьева Л. Святослав Хрыкин – бескорыстное служение поэзии и поэтам / Л. Григорьева. – Чернигов : Лозовой В. М., 2016. – 152 с. : 20 с. ; ил.
10. Демченко Т.П. Здобуття Батьківщини: життя та творчість Євгена Онацького / Т. Демченко. – Чернігів : Освітній центр, 2016. – 193 с.
11. Дерев'яні храми Менщини / [розроб.: І. Дудко, В. Крутий, В. Неруш]. – Мена : Домінант, [2016]. – 11 с. : іл. кольор.
12. Дмитренко Н.М. Провінційні музеї Лівобережної України (1920–1930 рр.) / Н.М. Дмитренко. – Ніжин, 2016. – 239 с.
13. З історії села Козари [Носівського району] / Нар. іст.-краєзн. музей. – Носівка, [2016]. – 1 розг. арк. : іл. кольор.
14. Загорулько М. А. «Чернігівські Афіни»: від Бароко до Постмодернізму в естетиці: монографія / М. Загорулько, В. Личковах. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – 271 с. : іл.
15. Знаменні і пам'ятні дати по Чернігівській області на 2017 рік / [уклад. : Л. В. Студьонова, І. Я. Каганова, О. В. Дорохова]. – Чернігів, 2016. – 92 с. : фот.
16. Календар знаменних і пам'ятних дат по Чернігівському району на 2016 рік / [уклад. О. Іваненко]. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 95 с.: фот.

17. Кам'яні храми Менщини / [розроб.: І. Дудко, В. Крутий, В. Неруш]. – Мена : Домінант, [2016]. – 11 с.: іл. кольор.
18. Кандидати і доктори наук – випускники історичного факультету / Навчально-наукового інституту історії, етнології та правознавства імені О. М. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка: довідник / [упоряд. О.Б. Коваленко, М.К. Кеда, О.Я. Рахно]. – Чернігів: Лозовий В. М., 2016. – 92 с.
19. «Книга Пам'яті» селища Радуль Ріпкинського району Чернігівської області / [авт. – упоряд. О. Асадчев]. – Ніжин : Лисенко М. М., 2016. – 289 с.
20. Краєзнавча діяльність бібліотек Чернігівщини: Збірник матеріалів обласної науково-практичної конференції до 25-ї річниці незалежності України. – Чернігів, 2016. – 148 с.
21. Крумкач О.Є. Літописи розповідають /О. Крумкач ; Щорс : ЦБ ім. 40-річчя Перемоги. – Щорс, 2016. – 28 с.: табл.
22. Куликівський краєзнавчий вісник. – Чернігів, 2016. – Вип. 1. – 64 с.
23. Література та культура Полісся. / [відп. ред. і упоряд. Г. В. Самійленко]. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2016. – Вип. 81. – 241 с. – (сер.: «Історичні науки», № 4).
24. Ляшев О. Нарис церковної історії села Роїща / О. Ляшев. – Чернігів: Десна, 2015. – 124 с.
25. Наукова бібліотека [ЧНПУ ім. Т. Г. Шевченка]. – 100 років. – Чернігів, 2016. – 12, [1] с.: фот.
26. Нестеренко Л.О. Остарбайтери Срібнянщини: повернення із забуття: інформ. – метод. матеріал до 72-ї річниці поч. репатріації остарбайтеров на Україну /Л. Нестеренко. – Чернігів, 2016. – 60 с. : табл.
27. Ніжинська старовина : зб. регіон. історії та пам'яткознавства / [редкол.: С.Ю. Зозуля (гол. ред.), О.Б. Коваленко, О.М. Титова, О. Г. Самойленко та ін.]. – Ніжин; Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПСК, 2016. – Вип. 21(24). – 119 с.: іл. – (сер.: «Ніжинознавчі студії», № 13).

28. Ніжинська старовина : зб. наук. пр. / редкол.: С. Ю. Зозуля (гол. ред.), О. Б. Коваленко, О. М. Титова, О. Г. Самойленко та ін. – Ніжин; Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПК, 2016. – Вип. 22 (25). – 208 с.: іл.

29. Педагогічні ідеї Софії Русової у контексті сучасної освіти: матеріали міжнар. наук. – практ. конф., присвяч. 160-річчю від дня народження С. Ф. Русової / [редкол.: М.О.Носко та ін.]. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 251 с.

30. Рахно Олександр Якович: біобібліогр. покажч. / [уклад. Н. Ф. Головатенко]. – Чернігів, 2016. – 30 с.

31. Село Стольне [Менського району] у другій половині XVIII ст. : (за матеріалами Генерального опису Лівобережної України 1765–1769 рр.) / [упоряд.: Д. Казіміров, С. Токарєв]. – Чернігів: Лозовий В. М., 2016. – 287 с.

32. Сидоренко Т.О. Поділ і подоляни: іст. портр. укр. села [у Срібнянському районі] / Т. Сидоренко, М. Желіба. – Ніжин : НДУ ім. М.Гоголя, 2016. – 162 с.

33. Славетні жінки Куликівщини: від минулого до сьогодення / Куликів. р-на орг. Спільноти жінок України ; [уклад. С. П. Масльонка]. – Куликівка : Ремизова В. М., 2016. – 55 с.

34. Служити народу – найвища честь! : [зб. нарисів про дипломатів, котрі народилися на Чернігівщині] / [упоряд.: Н. Авер'янова, П. Шаповал]. – Чернігів : Десна Поліграф, 2016. – 232 с. : іл.

35. Сповідні розписи Свято-Троїцької церкви села Виблі. 1812 рік / [упоряд. С. Горобець]. – Харків : Апостроф, 2016. – 111 с. : табл.

36. Суховерський А.М. Протистояння / А. Суховерський. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2016. – 634 с. : іл.

З історії сіл Прилуцького району.

37. Токарєв С.А. Коропська сотня Ніжинського полку у другій половині XVII–XVIII ст. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – 120 с.

38. Туристичні перлини Менщини / [розроб.: І. Дудко, В. Крутий, В. Неруш]. – Мена : Домінант, [2016]. – 11 с. : іл. кольор.

39. Феофілова Л.В. З вірою і книгою до світла знань : (з історії народ. б-ки при Свято-Троїцькій церкві с. Хотуничі) [Сновського району] / Л. Феофілова; [відп. за вип. Н. П. Мокросноп]. – Сновськ, 2016. – 33 с.

40. Хижняков В.М. Чернігівська старовина / В.М. Хижняков [підготовка до друку і вступна стаття О.Б. Коваленка, А.Л. Курданова, О.Я. Рахна]. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – 352 с.

41. Церква Богоявлення Господнього (Замкова) : (до 295-річчя від часу спорудження) / [підгот. : Л. Г. Гусєва, В. М. Фінкельштерн]. – Ніжин, 2016. – 1 розг. л. : іл. – (Ніжин. Святині).

42. Церкви Ічнянщини / [упоряд. Н. Прочай]. – Ічня, 2016. – 47 с. : іл.

43. Церковно-визвольний рух на Чернігівщині в 1920-х роках / [упоряд. В. І. Моренець]. – Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2016. – 391 с.

44. Черниговская памятка. Справочная книжка 1898–99 гг. – Чернигов; [б. и.], 2016. – 220–231 с.

Ксерокопия издания 1898 г.

45. Чернігівський «Вал» = Chernihiv val / НАІЗ «Чернігів стародавній» ; [автор. тексту В. Я. Руденко, І. В. Непотенко]. – Чернігів: Лозовий В. М., 2016. – 39 с. : 8 іл.

46. Чернігівські старожитності: зб. наук. праць / [редкол.: Ю.О. Соболю (голова) та ін.]. – Чернігів: Десна Поліграф, 2016. – Вип. 3 (6). – 136 с. : іл.

Підготовлені відео-збірники з краєзнавчої тематики на матеріалах Чернігівського району:

Пізнай свій рідний край [Електронний ресурс]. Вип. 10. – Мультимедійні дані (270 хв.). – Чернігів: САО [2016]. – 1 електрон. опт. Диск (CD-DV) : кольор., зв. – Назва з екрана.

Пізнай свій рідний край [Електронний ресурс]. [Вип. 11]. Православні храми в селах району / Чернігів. район. краєзн. орг. – Мультимедійні дані (104 хв.). – Чернігів [2016]. – 1 електрон. опт. диск (DVD-RW) : кольор., зв.

Пізнай свій рідний край [Електронний ресурс]. [Вип. 12]. Містечко над Сновом – Седнів. Ч. 1 / Чернігів. район. краєзн. орг. – Мультимедійні дані (235 хв.). – Чернігів [2016]. – 1 електрон. опт. диск (CD-DV) : кольор., зв. – (Седнів – туристичний).

Пізнай свій рідний край [Електронний ресурс]. [Вип. 12]. Містечко над Сновом – Седнів. Ч. 2 / Чернігів. район. краєзн. орг. – Мультимедійні дані (141 хв.). – Чернігів [2016]. – 1 електрон. опт. диск (DVD-RW) : кольор., зв.

Започатковано випуск серії конвертів та листівок «Чернігівщина. Відомі земляки», «Втрачені пам'ятки Чернігівщини», «Чернігівщина. Учасники Антитерористичної операції».

Голова Правління
Чернігівської обласної
організації Національної
спілки краєзнавців України
професор

Коваленко О.Б.